

VLIV INSTITUCIONÁLNÍHO PROSTŘEDÍ NA PŘÍLIV PŘÍMÝCH ZAHRA NIČNÍCH INVESTIC V EVROPSKÝCH TRANZITIVNÍCH EKONOMIKÁCH A V LATINSKÉ AMERICE

Michal Mádr, Luděk Kouba*

Abstract

THE IMPACT OF INSTITUTIONAL ENVIRONMENT ON INFLOWS OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN EUROPEAN TRANSITION ECONOMIES AND LATIN AMERICAN COUNTRIES

The main objective of the paper is to identify and quantify the influence of institutional environment on inflows of foreign direct investment in European post-socialist countries and countries of Latin America. The reference period is the period 1996–2012 due to data availability. The World Bank Governance Matters concept is used as the basic indicator of institutional environment. Panel data regression analysis is used for the identification and quantification purposes. According to the results, the influence of institutional environment on FDI is not entirely unequivocal in the European transition economies, but it is statistically significant in the Latin American countries. Furthermore, there are statistically significant areas – quality of democracy and government effectiveness – in the post-socialist countries, and all the institutional areas except the level of democracy in Latin America, mainly regulatory quality and rule of law.

Keywords: institutional environment, foreign direct investment, transition economies, Latin America, Governance Matters

JEL Classification: F21, P16, P26

Úvod

Přímé zahraniční investice (PZI) mají v dnešním globalizovaném světě stále významnější vliv na ekonomický rozvoj. O to více to platí v případě tzv. rozvíjejících se trhů, mezi něž bývá řazena velká část evropských tranzitivních ekonomik střední a východní Evropy, Balkánu a Kavkazu a většina států Latinské Ameriky. V roce 2012 tvořil příliv PZI v tranzitivních ekonomikách okolo 3 až 5 % HDP, v případě Maďarska 10 % HDP. Mezi zeměmi Latinské Ameriky jsou výraznější rozdíly v přílivu PZI, od necelého 1 % (Ekvádor, Venezuela) po 10 % HDP (Chile) a až 40 % v případě Guyany. Na dopady přílivu PZI v tranzitivních ekonomikách se zaměřují např. Curwin a Mahutga (2014), Estrin a Uvalic (2013), Ichiro a Masahiro (2014), Myant a Drahokoupil (2010), v případě latinskoamerických států Falla, Olarte a Bejarano (2009), Herzer, Hühne a Nunnenkamp (2012) a Tondl a Fornero (2010).

* Ústav ekonomie, Provozně ekonomická fakulta Mendelova univerzita v Brně (e-mail: xmadr@mendelu.cz; kouba@mendelu.cz).

Tento příspěvek vznikl díky podpoře MENDELU IGA 47/2014.

Uvedené evropské země vedle ekonomické transformace prodělávají posledních 25 let rovněž přerod politického a institucionálního prostředí. Přes společný historický a politický vývoj, hlavně po druhé světové válce, jsou evropské postsocialistické státy poměrně heterogenním souborem zemí. Na jedné straně jsou země střední Evropy a baltské státy, které úspěšně prošly transformačním procesem a které se ve většině institucionálních faktorů přiblížily vyspělým západním zemím. Na druhé straně jsou postsovětské republiky s velice nízkou kvalitou institucionálního prostředí. Spojnici tvoří balkánské státy, relativně úspěšné (Bulharsko, Chorvatsko a Rumunsko) a relativně neúspěšné (Albánie, Bosna a Hercegovina, Makedonie a Srbsko). V latinskoamerických zemích byl zahájen přechod od autoritativních režimů k demokratickému uspořádání v polovině 80. let 20. století, přesto je celková kvalita institucionálního prostředí obecně stále na nízké úrovni a samotné instituce jsou velice nestabilní. Za pozitivní příklady se dají považovat např. Chile, Kostarika, Panama a Uruguay. Na druhé straně jsou např. Bolívie, Guatemala, Haiti, Honduras, Nikaragua a Venezuela.

Cílem příspěvku je identifikovat a kvantifikovat vliv institucionálního prostředí na příliv PZI v evropských tranzitivních ekonomikách a v zemích Latinské Ameriky. První část příspěvku představuje přehled zkoumané problematiky v současné empirické literatuře. Metodická část popisuje jednotlivé analýzy, datové zdroje, použité proměnné a zkoumaný soubor zemí. Stěžejní třetí část obsahuje regresní analýzu panelových dat doplněnou o korelační analýzu. Závěr shrnuje hlavní poznatky.

Literární přehled

Nová institucionální ekonomie zdůrazňuje význam kvality institucionálního rámce pro ekonomický rozvoj. Vliv zejména formálních institucí diskutují, resp. testují např. Acemoglu, Johnson a Robinson (2004), Acemoglu a Robinson (2012), Clague et al. (1997), Hall a Jones (1999), Jütting (2003), Knack a Keefer (1995), Rodrik, Subramanian a Trebbi (2002), Williamson a Kerekes (2011) a další. Většina příspěvků tohoto proudu zdůrazňuje kvalitu právního prostředí a především význam jednoznačně definovaných a dobře vymahatelných vlastnických práv.¹ Témata teorie růstu nové politické ekonomie jsou v řadě ohledů blízké předchozímu proudu, nicméně relativně více je akcentován význam politických institucí, např. charakteru režimu či vlivu politické stability na ekonomický rozvoj; viz Aisen a Veiga (2013), Alesina, Özler a Roubini (1996), Darby, Li a Muscatelli (2004), Fosu (1992), Jong-A-Pin (2009), Jütting (2003), Olson (2000), Przeworski a Limogini (1993), Rode a Coll (2012).²

Co se týče vazby mezi institucionálním prostředím a přílivem PZI, na základě dosavadního výzkumu lze říci, že zde neexistuje jednoznačná kauzalita, protože jednotlivé výsledky jsou výrazně ovlivněny výběrem proměnných, vzorkem zemí, obdobím a použitím regresních metod, např. větší vliv zachycují modely založené na panelových datech. Tento příspěvek pro hodnocení institucionálního prostředí využívá koncept Governance Matters (GM), proto je přehled empirických prací zaměřen na příspěvky obsahující tento ukazatel. Následně jsou doplněny práce zacílené na tranzitivní ekonomiky.

1 Blíže se institucionálními přístupy k teorii růstu zabýváme viz Kouba (2009).

2 Blíže k vymezení nové politické ekonomie viz Kouba (2010).

Koncept GM je v literatuře využíván dvěma způsoby. Jednou z možností je vytvořit agregovanou verzi GM (např. aritmetický průměr jednotlivých subindexů) a považovat ji za vyjádření celkového institucionálního prostředí. Tento způsob zvolili Masron a Abdullah (2010) na vzorku zemí ASEAN (Sdružení národů jihovýchodní Asie) a je vidět, že institucionální prostředí má statisticky významný pozitivní vliv. Podobný závěr dále uvádí např. Globerman, Shapiro a Tang (2006) a Wernick, Haar a Singh (2009). Druhou možností je testovat jednotlivé subindexy GM jako např. Anghel (2005), Daude a Stein (2007) a Mateev a Tsekov (2012). Anghel (2005) na vzorku 84 zemí srovnává koncept GM a přístup La Porty et al. (1999)³ a dochází k závěru, že hlavní vliv mají kvalita byrokracie (GM4) a vlastnická práva („Kvalita vlády“). Pokud se u jednotlivých institucionálních proměnných zohlední otevřenost ekonomiky, pak jsou statisticky významné všechny části GM a u přístupu „Kvalita vlády“ korupce a byrokracie. Podle Daude a Steina (2007) je statisticky významné celkové institucionální prostředí a z jednotlivých oblastí jsou to efektivnost vlády (GM3) a kvalita regulace (GM4). Ve druhém kroku propojili jednotlivé části (demokracie a politická stabilita, výkonnost vlády a kvalita regulace, právní řád a korupce), které se ukázaly být opět statisticky signifikantní. Mateev a Tsekov (2012) provedli testování na vzorku zemí EU a dospěli k závěru, že jedinou statisticky nevýznamnou proměnou je vliv politické stability. V původních členských zemích EU má pozitivní vliv celkové institucionální prostředí, úroveň demokracie, efektivnost vlád a nízká míra korupce, zatímco v nových členských státech nejvíce ovlivňují příliv PZI úroveň demokracie, politická stabilita a kvalita regulace.

Konkrétně na působení institucionálního prostředí v tranzitivních ekonomikách se zaměřují např. Bevan a Estrin (2004), Johnson (2006), Kinoshita a Campos (2003, 2008), Pärletun a Thede (2008), Serin a Çahşkan (2010) a Tintin (2013). Na výsledcích těchto prací lze opět vidět nejednoznačnost vlivu jednotlivých částí institucionálního prostředí. Podle Kinoshita a Campos (2003, 2008) má pozitivní a signifikantní vliv zlepšení byrokratického aparátu, podle Serin a Çahşkan (2010) je to politická stabilita a Tintin (2013) uvádí pozitivní účinek politických a občanských práv. Na druhou stranu Bevan a Estrin (2004) uvádějí, že politické a právní riziko hostující země nepůsobí. K podobným závěrům v případě úrovně korupčního prostředí dochází Johnson (2006), Pärletun a Thede (2008) a Serin a Çahşkan (2010), zvláště v případě postsovětských republik. Další významnou oblastí je otázka právního prostředí, které může mít efekt pozitivní (Kinoshita a Campos, 2003) nebo nejasný (Serin a Çahşkan, 2010; Tintin, 2013).

Z dalších konceptů je v empirické literatuře značně rozšířen koncept ICRG (International Country Risk Guide)⁴ od PRS Group. Dalšími koncepty jsou např. Index vnímání korupce od Transparency International (např. Johnson, 2006; Pärletun a Thede, 2008) nebo Freedom in World od organizace Freedom House (např. Tintin, 2013), které se ale zaměřují pouze na vybranou oblast institucionálního prostředí. Na možnost využití

3 Koncept „Kvalita vlády“ (Quality of Government) je složen ze 4 částí (index vlastnických práv, index regulace podnikání, korupce a byrokracie).

4 Koncept vydávaný od roku 1980, který zahrnuje 140 zemí. Zahrnuje tři části – politické, ekonomické a finanční riziko. Pro zachycení institucionálního prostředí se využívá právě politická část (The Political Risk Rating) obsahující 12 ukazatelů (vládní stabilita, socioekonomické podmínky, investiční profil, vnitřní a vnější konflikt, korupce, vliv armády v politickém prostředí, náboženské napětí, právní prostředí, etnické napětí, úroveň demokracie a kvalita byrokracie); PRS Group (2014).

alternativních ukazatelů v oblasti politické nestability se zaměřujeme v příspěvku Mádr a Kouba (2014).

1. Metodika

Hlavním hodnotícím nástrojem tohoto příspěvku je regresní analýza panelových dat. Základní metodou je sestavení modelu fixních a náhodných efektů. Pro rozhodnutí o vhodnosti dané metody je vybrán Hausmanův test, jehož nulová hypotéza je, že je vhodný model náhodných efektů oproti alternativní hypotéze o vhodnosti fixních efektů. Ekonometrická verifikace je ověřena testováním kointegrace panelových dat (Levin-Lin-Chu test a Im-Pesaran-Shin test), homoskedasticity (Wald test), kolinearit (korelační matice vysvětlujících proměnných) a sériové autokorelace (Wooldridge test). Tyto testy jsou vybrány pro svoji vhodnost při použití panelových dat; viz Drukker (2003) a Wooldridge (2002). Regrese je doplněna o korelační analýzu, jejímž hlavním nástrojem je Pearsonův (párový) korelační koeficient, a která hodnotí vazbu mezi institucionálním prostředím a přílivem PZI v logaritmické funkční formě. Sledované období příspěvku je mezi lety 1996–2012 z důvodu dostupnosti dat.

Podle definice Konference o obchodu a rozvoji (UNCTAD, 2013b) jsou „*přímé zahraniční investice definovány jako investice zahrnující dlouhodobý vztah a odrážející trvalý zájem subjektu se sídlem v jedné ekonomice (přímý investor nebo zahraniční mateřská společnost) o kontrolu podniku, který sídlí v jiné ekonomice, než je přímý zahraniční investor*“.

Vliv jednotlivých oblastí institucionálního prostředí je testován na regresním modelu, který obsahuje čtyři vybrané ekonomické faktory přílivu investic. Hlavním investorským motivem je vyhledávání trhů (*market seeking*), který reprezentují dvě proměnné. První proměnou je hrubý domácí produkt v cenách roku 2005 (*HDP*) a druhou proměnou je ekonomický růst, vyjádřený jako meziroční růst hrubého domácího produktu na obyvatele v cenách roku 2005 (*Růst*). Třetí proměnná (*Obchod*) ukazuje zapojení dané země do mezinárodního obchodu a je podílem sumy exportu a importu na hrubém domácím produktu. Předpokladem jejího zařazení je, že čím více se daná země zapojuje do mezinárodního obchodu, tím jsou v této zemi nižší náklady (bariéry) při mezinárodním obchodování. Úkolem čtvrté proměnné je zachytit otázku makroekonomické stability. Ta je reprezentována proměnnou míra inflace (*Inf*), jež je meziroční změnou indexu spotřebitelských cen. Tyto vybrané proměnné se s určitými obměnami nejčastěji vyskytují v již zmíněné empirické literatuře. U proměnných *HDP*, *Růst* a *Obchod* předpokládáme pozitivní působení, u proměnné *Inf* záporné. Proměnné *PZI* a *HDP* jsou v souladu s ostatními pracemi vyjádřeny v logaritmické funkční formě. Jsou sestaveny dva regresní modely, první pro evropské tranzitivní ekonomiky a druhý pro latinskoamerické země.

Základní regresní model:

$$l_PZI_{it} = \alpha + \beta_1 l_HDP_{it} + \beta_2 Rust_{it} + \beta_3 Obchod_{it} + \beta_4 Inf_{it} + \beta_5 Instituce_{it} + \varepsilon_{it}.$$

Pro hodnocení institucionálního prostředí byl vybrán koncept Governance Matters (GM; *Kvalita správy*) Světové banky pro svoji komplexnost a množství zahrnutých zemí⁵. Zároveň patří v dnešní době k nejčastěji používaným. Světová banka definuje governance

5 V současné době zahrnuje okolo 220 zemí a závislých území (rok 2012).

jako: „*tradice a instituce, které jsou vykonávány autoritami v dané zemi. Zahrnují tři části: proces výběru, kontroly a obměny vlády, schopnost vlády efektivně formulovat a realizovat vhodné politiky a respekt občanů a státu k institucím, které určují jejich vzájemné ekonomické a sociální vztahy*“ (Kaufmann, Kraay a Mastruzzi, 2010, str. 4).

Koncept GM je vydáván od roku 1996. Mezi lety 1996–2002 byl sestavován vždy po dvou letech a od roku 2002 je zveřejňován každoročně. Skládá se z několika stovek ukazatelů, které jsou poskytovány od 31 mezinárodních organizací (např. Evropská banka pro obnovu a rozvoj, Freedom House, Gallup institut, Heritage Foundation, Reportéři bez hranic, Světové ekonomické fórum, Transparency International; Světová banka; 2013a). Koncept se skládá ze šesti částí, které mohou nabývat hodnot od -2,5 (nejhorší) do +2,5 (nejlepší). Jednotlivými proměnnými jsou *Úroveň demokracie* (GM1; zachycuje představy, do jaké míry jsou občané schopni se podílet na výběru vlády, Úroveň svobody projevu a sdružování a nezávislosti médií), *Politická stabilita* (GM2; zachycuje vnímání pravděpodobnosti, že vláda bude destabilizována nebo svržena násilnými prostředky, včetně politicky motivovaného násilí a terorismu), *Výkonnost vlády* (GM3; zachycuje vnímání kvality poskytování veřejných služeb, kvality státní správy a její závislosti na politických tlacích, vytváření a provádění politik a důvěryhodnost vlády), *Regulační kvalita* (GM4; zachycuje vnímání vlády vytvářet a provádět vhodné politiky a regulace, které umožňují a podporují rozvoj soukromého sektoru), *Právní řád* (GM5; zachycuje důvěru a dodržování pravidel ve společnosti, zejména v kvalitě vymáhání smluvních závazků, majetkového práva, policii, soudnictví a pravděpodobnost trestné činnosti a násilí) a *Kontrola korupce* (GM6; zachycuje vnímání, do jaké míry je veřejná moc vykonávána pro soukromý užitek, druhy korupce a propojení politických elit se soukromými zájmy); Kaufmann, Kraay a Mastruzzi, 2010, str. 4. Kromě jednotlivých ukazatelů je dále testováno *Celkové institucionální prostředí* (GM) jako agregovaná verze konceptu GM (aritmetický průměr jednotlivých částí).⁶

Za slabá místa konceptu GM lze považovat složení z měkkých dat a dlouhodobý vývoj změny v metodice, např. v počtu zařazených zdrojů (v roce 2002 bylo 27 zdrojů, v roce 2012 už 31 zdrojů) nebo jejich váhy v rámci výsledného indexu (poslední revize v roce 2013 pro data za léta 2011 a 2012)⁷. Hlavní kritické připomínky a následná reakce autorů konceptu jsou shrnuty v Kaufmann, Kraay a Mastruzzi (2007).

Základním datovým zdrojem je databáze Světové banky (koncept GM a *World Development Indicators* pro ekonomické faktory). Data pro PZI jsou čerpána z databáze UNCTAD. Pro potřeby vyrovnaného panelu jsou provedeny dvě úpravy vstupních dat. První úprava souvisí s logaritmickou funkční formou, která vyžaduje kladnou hodnotu základního pozorování. Z tohoto důvodu jsou hodnoty vyjadřující záporný příliv PZI nahrazeny tříletým průměrem.⁸ Druhou úpravou je přidání pozorování pro léta 1997, 1999 a 2001 u konceptu GM. Tyto hodnoty jsou stanoveny průměrem sousedních pozorování.

Za evropské postsocialistické ekonomiky považujeme státy *střední a východní Evropy* (Bělorusko, Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Moldavsko,

6 Subindexy konceptu GM nabývají hodnot od -2,5 do +2,5 se zaokrouhlením na dvě desetinná místa. Z důvodu indexového rozpětí a logaritmické funkční formy u vysvětlované proměnné je výsledná směrnice ukazatelů GM interpretována jako změna indexové hodnoty o setinu jednotky.

7 Podle Světové banky tato změna nemá statisticky signifikantní vliv.

8 Nahrazeno 11 pozorování z celkových 748 hodnot (1,47 %).

Polsko, Rusko, Slovensko, Slovinsko a Ukrajina), *Balkánu* (Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Makedonie, Rumunsko a Srbsko) a *Kavkazu* (Arménie, Ázerbájdžán a Gruzie). V tomto příspěvku je vynechána Černá Hora a Kosovo kvůli nedostatku dat. Tranzitivní ekonomiky jsou komparovány se zeměmi *Latinské Ameriky* (LA; Argentina, Bolívie, Brazílie, Dominikánská republika, Ekvádor, Guatemala, Guyana, Haiti, Honduras, Chile, Jamajka, Kolumbie, Kostarika, Mexiko, Nikaragua, Panama, Paraguay, Peru, Salvador, Trinidad a Tobago, Uruguay a Venezuela). Pro vzorek byly vybrány ty ekonomiky, jejichž populace je alespoň 500 tisíc obyvatel z důvodu vyloučení malých karibských ostrovních států, která z pohledu mezinárodních toků mají výrazná specifika.

2. Korelační analýza

Cílem korelační analýzy je identifikovat a kvantifikovat závislost mezi kvalitou institucionálním prostředím a přílivem PZI v letech 1996–2012. Výsledkem je, že vazba je nejednoznačná nebo minimální. Zároveň je pravděpodobně větší působení v státech Latinské Ameriky. Hlavním faktorem může být *výkonnost vlády* (GM3), zatímco nejméně působí *politická stabilita* (GM2), zvláště v Latinské Americe. Dalšími faktory mohou být *celkové institucionální prostředí* (obě skupiny) a v případě tranzitivních ekonomik také *kvalita regulací*, zatímco v latinskoamerických zemích *úroveň korupčního prostředí*. Pokud výsledky doplníme o vliv vývoje globální ekonomiky, rozdělením souboru na dvě části tak můžeme tvrdit, že současná celosvětová krize má vliv na vazbu v evropských postsocialistických zemích, zatímco v zemích Latinské Ameriky nemá vliv žádný.

Tabulka 1 | Korelační matice – Vliv institucionálního prostředí v letech 1996–2012

I_PZI ¹	GM	GM1	GM2	GM3	GM4	GM5	GM6
Postsocialistické ekonomiky	0,32	0,29	0,3	0,36	0,32	0,27	0,24
1996–2007	0,44	0,45	0,41	0,49	0,39	0,38	0,37
2008–2012	0,18	0,27	0,37	0,13	0,04	0,11	0,09
Latinská Amerika	0,42	0,37	0,15	0,53	0,42	0,41	0,45
1996–2007	0,36	0,25	0,07	0,49	0,44	0,34	0,39
2008–2012	0,36	0,2	0,05	0,48	0,43	0,42	0,33
Celý soubor zemí	0,35	0,31	0,21	0,43	0,35	0,31	0,34
1996–2007	0,39	0,36	0,23	0,48	0,4	0,34	0,38
2008–2012	0,23	0,21	0,13	0,28	0,21	0,23	0,22

Zdroj: UNCTAD, 2013a; Světová banka, 2014b⁹

9 Počet pozorování: Evropské postsocialistické ekonomiky – 374; 264; 110; Latinská Amerika – 374; 264; 110; Celý soubor zemí – 748; 528; 220.

3. Regresní analýza

V rámci regresní analýzy jsou sestaveny dva modely. První pro evropské postsocialistické ekonomiky a druhý pro latinskoamerické země.¹⁰ V první fázi byla provedena kontrola kointegrace panelových dat pomocí testů Levin-Lin-Chu a Im-Pesaran-Shin.¹¹ Na základě výsledků Hausmanova testu je zvolena metoda fixních efektů.¹² Multikolinearita není přítomna v obou modelech.¹³ Oba modely fixních efektů obsahují heteroskedasticitu (Waldův test) a sériovou autokorelaci (Wooldridgeův test), tedy porušení předpokladů klasického lineárního modelu. Jelikož je větší množství průřezových jednotek než časových, jako vhodný nástroj se jeví podmínka klastrování, jak uvádí Hoechle (2007). Odhadnuté regresní koeficienty zůstávají stejné, zároveň v modelu přetrvává heteroskedasticita a sériová autokorelace, ale chybové odhady jsou vypočítány tak, aby byly robustní vůči oběma porušením předpokladů regresního modelu. Pak můžeme považovat odhadnuté regresní koeficienty za vydatné. Do klastrové podmínky jsou dosazeny jednotlivé průřezové jednotky (země). Základní (neupravené) modely je zařazeny do Přílohy.

Podle základního modelu jsou významné všechny čtyři proměnné, hlavní vliv má velikost HDP (zvýšení HDP o 1 % vede ke zvýšení přílivu PZI o 2,2 %). Oproti předpokladu působí ekonomický růst záporně, což souvisí se situací v evropských tranzitivních ekonomikách. Země s celkovým nejvyšším přílivem PZI (Rusko, Polsko, Česká republika, Maďarsko, Rumunsko a Ukrajina) dosahovaly ve sledovaném období mnohem nižšího ekonomického růstu než např. Ázerbájdžán, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Arménie, Gruzie a Albánie. Vypovídací schopnost modelu se pohybuje mezi 64 až 68 %. Z institucionálních proměnných působí hlavně *úroveň demokracie* (zvýšení indexové hodnoty o setinu vede ke zvýšení přílivu PZI o 1,5 %), *celkové prostředí*, *výkonnost vlády* a *úroveň korupce*. Nesignifikantními jsou *politická stabilita*, *kvalita regulací* a *právní řád*. Tyto velice pozitivní výsledky jsou výrazně ovlivněny právě přítomností heteroskedasticity a sériové autokorelace. Při zahrnutí podmínky klastrování zůstává statisticky významná pouze velikost HDP. Z institucionálních proměnných je signifikantní na 5% hladině významnosti *kvalita úrovně demokracie* a na 10% hladině *celkové institucionální prostředí* a *výkonnost vlády*.

Základní model pro latinskoamerické země má vyšší vysvětlovací schopnost, asi 87 %. Oproti tranzitivním ekonomikám má z ekonomických proměnných signifikantní působení pouze HDP (zvýšení o 1 % vede k vyššímu přílivu o 2,5 %), ostatní proměnné jsou nevýznamné. Předpokládaný směr působení není splněn u zapojení do mezinárodního obchodu. Podobně jako u předchozího modelu lze tuto anomálii vysvětlit podle situace v jednotlivých zemích. Hlavní příliv mezinárodních investic směřuje do Brazílie,

10 Oba modely obsahují 22 průřezových a 17 časových jednotek, tedy celkem 374 pozorování.

11 Oba testy mají nulovou hypotézu o přítomnosti jednotkového kořenu. Na základě výsledků obou testů zamítáme nulou hypotézu a můžeme považovat kointegrovaný chybový člen za stacionární.

12 Výsledkem testu je, že zamítáme nulovou hypotézu o vhodnosti modelu náhodných efektů ve prospěch alternativní hypotézy o vhodnosti fixních efektů. Chí kvadrát 38,31 a p-hodnota 0,00 pro evropské tranzitivní ekonomiky a Chí kvadrát 70,81 a p-hodnota 0,00 pro Latinskou Ameriku.

13 Korelační matice vysvětlovaných proměnných jsou z důvodu přehlednosti příspěvku zařazeny do Příloh. Nízké korelační koeficienty neindikují přítomnost multikolinearity.

Tabulka 2 | Regresní model pro evropské tranzitivní ekonomiky – fixní efekty s podmínkou klastrování

	Konstanta	I_HDP	Růst	Obchod	Inflace	Instituce	R ²	LLC	IPS
Model	-32,72 (-1,6)	2,2** (2,36)	-0,06 (-1,7)	0,01 (1,15)	-0,002 (-1,4)	x	0,64	0,039 (-1,76)	0,006 (-2,54)
GM	-21,56 (-0,98)	1,74* (1,86)	-0,06 (-1,63)	0,01 (1,2)	-0,002 (-1,38)	1,51* (1,75)	0,65	0,084 (-1,38)	0,01 (-2,35)
GM1	-35,92** (-2,21)	2,33** (3,35)	-0,055 (-1,64)	0,01 (0,93)	-0,002 (-1,43)	1,94** (2,97)	0,68	0,13 (-1,13)	0,006 (-2,5)
GM2	-30,56 (-1,49)	2,11** (2,41)	-0,06 (-1,71)	0,01 (1,15)	-0,002 (-1,41)	0,2 (0,53)	0,64	0,049 (-1,65)	0,007 (-2,45)
GM3	-22,88 (-1,03)	1,8* (1,92)	-0,005 (-1,65)	0,007 (1,11)	-0,002 (-1,36)	1,18* (1,8)	0,65	0,057 (-1,58)	0,01 (-2,31)
GM4	-26,85 (-1,15)	1,95* (1,97)	-0,06 (-1,63)	0,009 (1,13)	-0,002 (-1,31)	0,51 (1,11)	0,64	0,047 (-1,67)	0,006 (2,54)
GM5	-29,77 (-1,26)	2,08** (2,09)	-0,057 (-1,62)	0,008 (1,21)	-0,002 (-1,41)	0,36 (0,46)	0,64	0,036 (-1,79)	0,005 (-2,58)
GM6	-26,63 (-1,26)	1,96** (2,19)	-0,06* (-1,72)	0,009 (1,25)	-0,002 (-1,38)	0,89 (1,58)	0,64	0,045 (-1,7)	0,005 (-2,59)

Zdroj: UNCTAD, 2013a; Světová banka, 2014a; Světová banka, 2014b

Legenda: hladina významnosti: * 10 %, ** 5 %, *** 1 %; () t-hodnota; R² - modifikovaný koeficient determinace; LLC – Levin-Lin-Chu test, p-hodnota; IPS – Im-Pesaran-Shin test, p-hodnota

Tabulka 3 | Regresní model pro Latinskou Ameriku – fixní efekty s podmínkou klastrování

FE	Konstanta	I_HDP	Růst	Obchod	Inflace	Instituce	R ²	LLC	IPS
Model	-39,22*** (-4,13)	2,49*** (6,23)	0,01 (1,41)	-0,003 (-0,42)	-0,002 (-0,21)	x	0,86	0,00 (-4,88)	0,00 (-5,66)
GM	-48,46*** (-6,63)	2,89*** (9,29)	0,008 (0,9)	-0,003 (-0,43)	0,004 (0,65)	2,46*** (5,96)	0,88	0,00 (-4,57)	0,00 (-6,08)
GM1	-40,07*** (-4,5)	2,52*** (6,71)	0,01 (1,13)	-0,004 (-0,66)	0,01 (0,12)	0,98* (2,02)	0,86	0,00 (-4,26)	0,00 (-5,43)
GM2	-39,07*** (-4,18)	2,49*** (6,33)	0,012 (1,19)	-0,002 (-0,25)	-0,001 (-0,06)	0,77** (2,61)	0,86	0,00 (-4,33)	0,00 (-5,81)
GM3	-40,82*** (-4,39)	2,56*** (6,56)	0,011 (1,15)	-0,002 (-0,27)	-0,001 (-0,14)	1,03** (2,31)	0,86	0,00 (-4,75)	0,00 (-5,8)
GM4	-48,63*** (-5,39)	2,88*** (7,52)	0,014 (1,83)	-0,001 (-0,2)	-0,002 (-0,21)	0,97*** (3,85)	0,87	0,00 (-4,8)	0,00 (-6,03)
GM5	-49,82*** (-6,54)	2,97*** (9,17)	0,006 (0,68)	-0,003 (-0,49)	0,002 (0,04)	1,84*** (5,4)	0,88	0,00 (-5,55)	0,00 (-6,15)
GM6	-44,77*** (-5,94)	2,74*** (8,57)	0,008 (1,01)	-0,005 (-0,85)	0,005 (0,56)	1,48** (3,38)	0,87	0,00 (-4,93)	0,00 (-5,89)

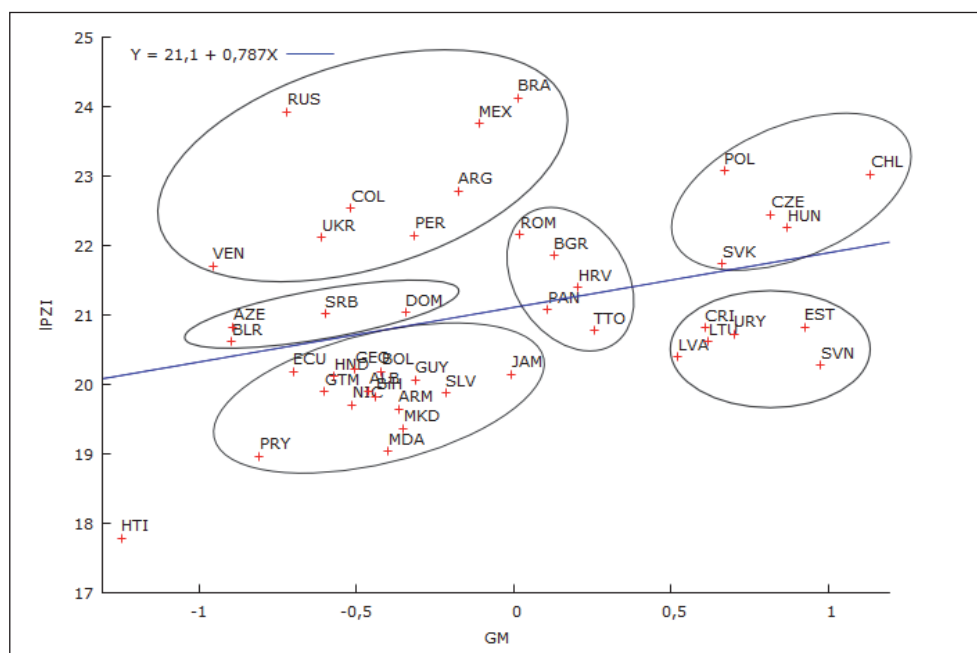
Zdroj: UNCTAD, 2013a; Světová banka, 2014a; Světová banka, 2014b

Legenda: hladina významnosti: * 10 %, ** 5 %, *** 1 %; () t-hodnota; R² - modifikovaný koeficient determinace; LLC – Levin-Lin-Chu test, p-hodnota; IPS – Im-Pesaran-Shin test, p-hodnota

Mexika, Chile, Argentiny a Kolumbie, zatímco nejvíce jsou do mezinárodního obchodu zapojeny Guyana, Honduras, Trinidad a Tobago, Kostarika a Panama. Při zahrnutí podmínky klastrování zůstávají všechny institucionální proměnné statisticky významné, na 1% hladině významnosti je *kvalita institucionálního prostředí* (zvýšení o setinu indexové hodnoty vede ke zvýšení přílivu o skoro 2,5 %), *kvalita regulací, právní prostředí* a vliv *kontroly korupce*, na 5% hladině významnosti *politická stabilita* a *výkonnost vlády* a na 10% hladině *úroveň demokracie* (zlepšení o pouze o necelé procento).

Předchozí výsledky jsou doplněny o grafickou analýzu, která zachycuje průměrnou úroveň kvality institucionálního prostředí a příliv PZI v celém souboru zemí v letech 1996–2012 (Graf 1). Příliv PZI je v logaritmické funkční formě z důvodu přehlednosti grafu.¹⁴ Proložená regresní křivka indikuje pozitivní vazbu, která ale má nízké působení (směrnice 0,78). Popis je zahájen v pravé části grafu. Země s nejvyšší kvalitou institucionálního prostředí lze rozdělit do dvou skupin podle velikosti přílivu PZI. Skupinu s vyšším přílivem mezinárodních investic tvoří Česká republika, Chile, Maďarsko, Polsko a Slovensko. Druhá skupina zahrnuje baltské státy, Kostariku, Uruguay a Slovinsko, tedy ekonomiky, které jsou oproti předchozí skupině zemí mnohem menší, velikostí populace

Graf 1 | Institucionální prostředí a příliv PZI v letech 1996–2012

Zdroj: UNCTAD, 2013a; Světová banka, 2014a

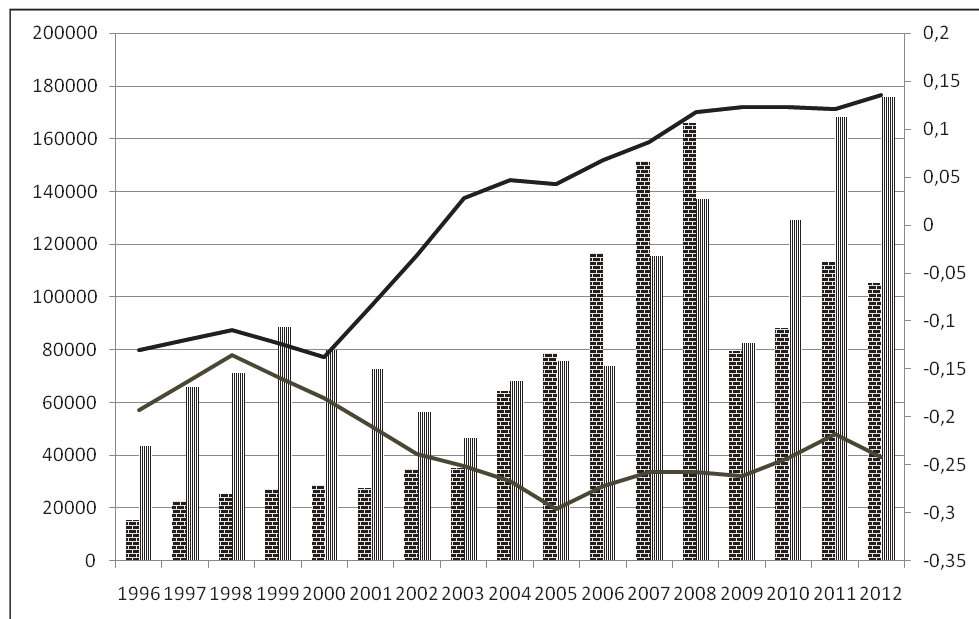
Legenda: osa X – kvalita institucionálního prostředí; osa Y – průměrný příliv PZI v logaritmické funkční formě

14 V rámci těchto zemí jsou významné rozdíly v celkovém přílivu. V rámci postsocialistických ekonomik směřovalo ve sledovaném období 35 % všech PZI do Ruska, v případě Latinské Ameriky je podíl Brazílie skoro 33 % a Mexika 23 %.

i velikostí HDP. Tedy rozdíl tvoří investorský motiv vyhledávání trhů. Podobně u třetí skupiny s relativně dobrou úrovní institucionálního prostředí (Bulharsko, Chorvatsko, Panama, Rumunsko a Trinidad a Tobago) lze vidět, že zatímco nejnovější členské státy EU se přibližují první skupině zemí, tak Panama a Trinidad a Tobago ke druhé skupině. Mnohem výrazněji je vidět investorský motiv vyhledávání trhů u čtvrté skupiny, která je tvořena státy, kde kvalita institucionálního prostředí má minimální vliv (Argentina, Brazílie, Kolumbie, Mexiko, Peru, Rusko, Ukrajina a Venezuela), protože tyto země dosahují mnohem většího přílivu zahraničních investic, ačkoliv stav jejich institucionálního prostředí je na nízké úrovni. Za jedinou výjimku lze považovat Brazílii a Mexiko, které jsou na úrovni třetí skupiny zemí. Naopak při daných institucionálních podmínkách dosahují mnohem nižšího přílivu ostatní balkánské, postsovětské a latinskoamerické ekonomiky. Pro tyto země je typická malá velikost populace a nízké HDP, nízká produktivita a zároveň minimální přírodní zdroje. Výjimku lze vidět u čtyř států (Ázerbájdžán, Bělorusko, Dominikánská republika a Srbsko), které mohou nabídnout větší trhy a v případě Ázerbájdžánu nerostné bohatství. Naprosto odlehlou hodnotou má Haiti, které má celkově nejhorší kvalitu institucí a zároveň dociluje minimálního přílivu PZI.

Graf 2 komparuje příliv PZI a kvalitu institucionálního prostředí mezi oběma skupinami zemí. Sledované období lze rozdělit do tří částí. V 90. letech směřovaly zahraniční investice hlavně do zemí Latinské Ameriky, zároveň je vidět dopad argentinské krize na začátku 21. století. Ve druhém období (2003–2008) je pozitivní trend v obou skupinách

Graf 2 | Institucionální prostředí a příliv PZI v letech 1996–2012

Zdroj: UNCTAD, 2013a; Světová banka, 2014a

Legenda: levá osa Y – celkový příliv PZI (tis. USD), evropské tranzitivní ekonomiky (šrafované), Latinská Amerika (šedá); pravá osa Y – průměrná úroveň institucionálního prostředí GM, evropské tranzitivní ekonomiky (černá), Latinská Amerika (světlejší barva)

zemí a zároveň investice směřují do evropských postsocialistických států, zvláště v případě Ruska. V roce 2009 nastal výrazný propad, který postihl hlavně evropskou skupinu zemí. Zároveň evropské tranzitivní ekonomiky zůstávají na hodnotách let 2005 a 2006, zatímco latinskoamerické státy dosahují výraznějšího přílivu než před začátkem globální krize. Při pohledu na kvalitu institucionálního prostředí je možno vidět, že průměrná úroveň je vyšší v evropských tranzitivních ekonomikách a významné zlepšení po roce 2000 je spojeno hlavně s integrací jednotlivých zemí do struktur EU. Na druhé straně ve státech Latinské Ameriky se stav postupně zhoršil po roce 1998 a situace se dlouhodobě výrazně nezlepšuje.

Závěr

Přímé zahraniční investice mají zásadní vliv na rozvoj tranzitivních ekonomik. Za posledních 10 let došlo v průměru k devitinásobnému nárůstu PZI. Pro identifikaci a kvantifikaci vlivu institucionálního prostředí byla použita regresní analýza založená na panelových datech, doplněná o korelační analýzu. Výsledkem obou analýz je, že v tranzitivních ekonomikách nemá institucionální prostředí na příliv PZI jednoznačný vliv. Hlavními institucionálními činiteli jsou v evropských tranzitivních ekonomikách úroveň demokracie (zvýšení ukazatele o setinu jednotky vede ke zvýšení přílivu PZI o 1,9 %) a výkonnost vlády (o 1,18 %). Sledované evropské postsocialistické ekonomiky byly komparovány se státy Latinské Ameriky, ve kterých má institucionální prostředí statisticky signifikantní vliv, a to hlavně v oblasti právního prostředí a kvality regulací, na druhou stranu nejmenší působení v otázce úrovně demokratického prostředí. Regresní model vykládá realitu z 65 % (postsocialistické ekonomiky) vůči 85 % (Latinská Amerika). Dominantním faktorem přílivu zahraničních investic do rozvojových zemí je motiv vyhledávání trhů. Přesto podle výsledků první grafické analýzy můžeme navrhnout doporučení pro tvůrce hospodářské politiky v malých a středně velkých rozvíjejících se ekonomikách. Pokud daná země nemůže nabídnout velký trh nebo nemá dostupné přírodní zdroje, poté jednou z možností zvýšení své atraktivity pro příliv mezinárodních investic je zlepšení politického (institucionálního) prostředí.

Literatura

- ACEMOGLU, D.; JOHNSON, S.; ROBINSON, J. 2004. Institutions as the Fundamental Cause of Long-Run Growth. [Working Paper 10481]. Cambridge (MA) : NBER, 2004. www.nber.org/papers/w10481.
- ACEMOGLU, D.; ROBINSON, J. 2012. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. New York : Crown, 2012. 546 pp. ISBN 978-0307719218.
- AISEN, A.; VEIGA, F. J. 2013. How does political instability affect economic growth? *European Journal of Political Economy*, 2013, vol. 29, no. 1, pp. 151–167. ISSN 0176-2680.
- ALESINA, A.; ÖZLER, S.; ROUBINI, N. 1996. Political Instability and Economic Growth. *Journal of Economic Growth*, 1996, vol. 1, no. 2, pp. 189–211. ISSN 1381-4338.
- ANGHEL, B. 2005. *Do Institutions Affect Foreign Direct Investment?*. Barcelona : Universidad Autónoma de Barcelona, 2005.

- BEVAN, A. A.; ESTRIN, S. 2004. The determinants of foreign direct investment into European transition economies. *Journal of comparative economics*, 2004, vol. 32, no. 4, pp. 775–787. ISSN 0147-5967.
- CLAUDE, CH. et al. 1997. *Institutions and Economic Development: Growth and Governance in Less-Developed and Post-Socialist Countries*. Baltimore : Johns Hopkins University Press, 1997. 408 pp. ISBN 978-0801854934.
- CURWIN, K. D.; MAHUTGA, M., C. 2014. Foreign Direct Investment and Economic Growth: New Evidence from Post-Socialist Transition Countries. *Social Forces*, 2014, vol. 94, no. 1, pp. 1159–1187. ISSN 1534-7605.
- DARBY, J.; LI, C-W.; MUSCATELLI, V. A. 2004. Political Uncertainty, Public Expenditure, and Growth. *European Journal of Political Economy*, 2004, vol. 20, no. 1, pp. 153–179. ISSN 0176-2680.
- DAUDE, CH.; STEIN, E. The quality of institutions and foreign direct investment. *Economics & Politics*, 2007, vol. 19, no. 3, pp. 317–344. ISSN 1468-0343.
- DRUKKER, D. M. 2003. Testing for Serial Correlation in Linear Panel-Data Models. *Stata Journal*, 2003, vol. 3, no. 2, pp. 168–177. ISSN 1536-8734.
- ESTRIN, S; UVALIĆ, M. 2013. Foreign direct investment into transition economies: Are the Balkans different? [LEQS Paper No. 64/2013] London : London School of Economics and Political Science, 2013. <http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/LEQS/LEQSPaper64.pdf>.
- FALLA, D. F. T.; OLARTE, L. C. B.; BEJARANO, J. M. G. 2009. Foreign direct investment in Latin America and its effects over development 1990–2006. *Journal of Economics and Management* [online]. 2009, vol. 5, pp. 101–120. ISSN 1732-1948.
- FOSU, A. K. 1992. Political Instability and Economic Growth: Evidence from Sub-Saharan Africa. *Economic Development and Cultural Change*, 1992, vol. 40, no. 4, pp. 829–841. ISSN 0013-0079.
- GLOBERMAN, S.; SHAPIRO, D.; TANG, Y. 2006. Foreign direct investment in emerging and transition European countries. *International Finance Review*, 2006, vol. 6, no. 6, pp. 431–459. ISSN 1569-3767.
- HALL, R.; JONES, CH. 1999. Why Do Some Countries Produce So Much More Output Per Worker than Others? *The Quarterly Journal of Economics*, 1999, vol. 114, no. 1, pp. 83–116. ISSN 1531-4650.
- HERZER, D.; HÜHNE, P.; NUNNENKAMP, P. 2012. FDI and Income Inequality – Evidence from Latin American Economies. [Kiel Working Paper No. 1791]. Kiel : Kiel Institute for World Economy, 2012. https://www.ifw-members.ifw-kiel.de/publications/fdi-and-income-inequality-evidence-from-latin-american-economies/KWP_1791.pdf.
- HOECHLE, D. 2007. Robust standard errors for panel regressions with cross-sectional dependence. *The Stata Journal*, 2007, vol. 7, no. 3, pp. 283–312. ISSN 1536-8734.
- ICHIRO, I.; MASAHIRO, T. 2014. Macroeconomic Impacts of FDI in Transition Economies: A Meta-Study. *World Development*, 2014, vol. 2014, no. 61, pp. 53–69. ISSN 0305-750X.
- JONG-A-PIN, R. On the measurement of political instability and its impact on economic growth. *European Journal of Political Economy*, 2009, vol. 25, no. 1, pp. 15–29. ISSN 0176-2680.
- JOHNSON, A. 2006. FDI inflows to the transition economies in Eastern Europe: magnitude and determinants [CESIS Working Paper Series in Economics and Institutions of Innovation No. 59]. Stockholm : Centre of Excellence for Studies in Science and Innovation, 2006. swopec.hhs.se/cesisp/abs/cesisp0059.htm.

- JÜTTING, J. P. 2003. Institutions and Development: A Critical Review [OECD Development Centre Working Papers 210]. Paris : OECD, 2003. <http://www.oecd.org/dev/4536968.pdf>.
- KAUFMANN, D.; KRAAY, A.; MASTRUZZI, M. 2007. The Worldwide Governance Indicators project: Answering the Critics [World Bank Policy Research Working Paper No. 4149]. Washington : World Bank, 2007. ssrn.com/abstract=965077.
- KAUFMANN, D.; KRAAY, A.; MASTRUZZI, M. 2010. The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues [World Bank Policy Research Working Paper No. 5430]. Washington : World Bank, 2010. ssrn.com/abstract=1682130.
- KINOSHITA, Y.; CAMPOS, N. F. 2003. Why does FDI go where it goes? New evidence from the transition economies [William Davidson Institute Working Paper 573]. Ann Arbor : William Davidson Institute, 2003.
- KINOSHITA, Y.; CAMPOS, N. F. 2008. Foreign direct investment and structural reforms: Evidence from Eastern Europe and Latin America [IMF Working Papers, 08/26]. Washington : IMF, 2008. ssrn.com/abstract=1089692.
- KNACK, S.; KEEFER, P. 1995. Institutions and economic performance: cross-country tests using alternative institutional measures. *Economics and Politics*, 1995, vol. 7, no. 3, pp. 207–227. ISSN 0954-1985.
- KOUBA, L. 2009. Návrh klasifikace soudobých sociálně-ekonomických přístupů k teorii růstu. *Politická ekonomie*, 2009, vol. 57, no. 5, pp. 696-713. ISSN 0032-3233.
- KOUBA, L. 2010. Teorie růstu nové politické ekonomie na přelomu 20. a 21. století. *Acta academica karviniensia*, 2010, vol. 12, no. 2, pp. 148-159. ISSN 1212-415X.
- LA PORTA, R. et al. 1999. The quality of government. *Journal of Law, Economics, and Organization*, 1999, vol. 15, no. 1, pp. 222–279. ISSN 1465-7341.
- MÁDR, M.; KOUBA, L. 2014. Politická nestabilita a příliv přímých zahraničních investic v tranzitivních ekonomikách. *Scientific Papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics and Administration*, 2014, vol. 2014, no. 3, pp. 85–97. ISSN 1211-555X.
- MATEEV, M.; TSEKOV, I. 2013. Do Central and Eastern European Countries Posses FDI Advantages to More Developed Western Countries?. 2013 Annual Meeting of the Midwest Finance Association, Chicago, United States, 2012. <http://ssrn.com/abstract=2139361>.
- MASRON, T., A.; ABDULLAH, H. 2010. Institutional Quality as a Determinant for FDI Inflows: Evidence from ASEAN. *World Journal of Management*, 2010, vol. 2., no. 3, pp. 115–128. ISSN 1838-3726.
- MYANT, M.; DRAHOKOUPIL, J. 2013. *Transition Economies: Political Economy in Russia, Eastern Europe, and Central Asia*. Hoboken, NJ : Wiley–Blackwell, 2010, pp. 416. ISBN 978-0-470-59619-7.
- OLSON, M. *Power and Prosperity: Outgrowing Communist and Capitalist Dictatorships*. New York : Basic Books, 2000, pp. 272. ISBN 978-04-65051-96-0.
- PÄRLETUN, J.; THEDE, S. 2008. The Determinants of Foreign Direct Investment: A Regional Analysis with Focus on Belarus. Lund University, Department of Economics, 2008.
- PRZEWORSKI, A.; LIMOGNI, F. 1993. Political Regimes and Economic Growth. *The Journal of Economic Perspectives*, 1993, vol. 7, no. 3, pp. 51–69. ISSN 1307-1637.
- PRS GROUP. ICRG Methodology. [online]. 2014. [cit. 2014-01-23]. Dostupné z: http://www.prsgroup.com/ICRG_Methodology.aspx#CompRiskRating.
- RODE, M.; COLL, S. 2012. Economic freedom and growth. Which policies matter the most? *Constitutional Political Economy*, 2012, vol. 23, no. 2, pp. 95–133. ISSN 1043-4062.

- RODRIK, D.; SUBRAMANIAN, A.; TREBBI, F. 2002. Institutions Rule: The Primacy of Institutions over Geography and Integration in Economic Development. [Working Paper No. 9305]. Cambridge (MA) : NBER, 2002. <http://www.nber.org/papers/w9305>.
- SERIN, V.; ÇAHŞKAN, A. 2010. Economic Liberalization Policies and Foreign Direct Investment in Southeastern Europe. *Journal of Economic and Social Research*, 2010, vol. 12, no. 2, pp. 81–100. ISSN 1302-1060.
- TINTIN, C. 2013. The determinants of foreign direct investment inflows in the Central and Eastern European Countries: The importance of institutions. *Communist and Post-Communist Studies*, 2013, vol. 46, no. 2, pp. 287–298. ISSN 0967-067X.
- TONDL, G.; FORNERO, J. A. 2010. Sectoral productivity and spillover effects of FDI in Latin America. [FIW Working Paper No. 53]. Wien : Research Centre International Economics, 2010. http://www.fiw.ac.at/fileadmin/Documents/Publikationen/Working_Paper/N_053-Tondl_Fornero.pdf.
- UNCTAD, 2013a. World Investment Report 2013: Annex Tables. [online]. 2013a. [cit. 2014-08-19]. Dostupné z: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>.
- UNCTAD, 2013b. World Investment Report 2013: Methodological Notes. [online]. 2013b. [cit. 2014-08-19]. Dostupné z: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>.
- WERNICK, D.; HAAR, J.; SINGH, S. 2009. Do governing institutions affect foreign direct investment inflows? New evidence from emerging economies. *International Journal of Economics and Business Research*, 2009, vol. 1, no. 3, pp. 317-332. ISSN 1756-9869.
- WILLIAMSON, C. R.; KERESKES, C. B. 2011. Securing Private Property: The Relative Importance of Formal versus Informal Institutions, *Journal of Law and Economics*, 2011, vol. 54, no. 3, pp. 537–572. ISSN 0022-2186.
- WOOLDRIDGE, J. M. 2002. *Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data*. Cambridge, MA : MIT Press, 2002. 1096 pp. ISBN 978-0262232586.
- WORLD BANK GROUP, 2013a. Data Sources Used in 2013. [online]. 2013a. [cit. 2014-02-06]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/pdf/table1.pdf>.
- WORLD BANK GROUP, 2014a. World Data Bank – World Development Indicators. [online]. 2014a [cit. 2014-08-16]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/views/variableselection/selectvariables.aspx?source=world-development-indicators>.
- WORLD BANK GROUP. 2014b. Worldwide Governance Indicators. [online]. 2014b [cit. 2014-08-19]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>.

Přílohy

Tabulka I | Deskriptivní statistiky – Evropské postsocialistické ekonomiky a Latinská Amerika

	Počet pozorování	Evropské postsocialistické ekonomiky				Latinská Amerika			
		Průměr	Střední odchylka	Minimum	Maximum	Průměr	Střední odchylka	Minimum	Maximum
I_PZI	374	20,57	1,91	6,91	25,04	20,69	1,83	15,2	24,92
I_HDP	374	24,02	1,41	21,22	27,61	24,12	1,67	20,44	27,76
Růst	374	4,95	7,08	-16,59	90,88	2,1	3,57	-11,73	16,2
Obchod	374	83,68	30,73	28,63	174,33	56,52	28,97	12,45	163,65
Inflace	374	14,38	59,17	-24,5	1058,37	8,85	9,01	-1,17	96,09
GM	374	0,009	0,65	-1,22	1,21	-0,23	0,56	-1,62	1,25
GM1	374	0,16	0,75	-1,77	1,32	0,1	0,52	-1,37	1,24
GM2	374	0,04	0,71	-2,19	1,21	-0,37	0,64	-2,39	1,0
GM3	374	-0,01	0,67	-1,26	1,22	-0,24	0,59	-1,68	1,28
GM4	374	0,21	0,74	-1,85	1,47	-0,01	0,62	-1,61	1,65
GM5	374	-0,13	0,71	-1,46	1,22	-0,49	0,64	-1,91	1,37
GM6	374	-0,22	0,61	-1,39	1,32	0,35	0,66	-1,82	1,56

Tabulka II | Korelační matice – evropské postsocialistické ekonomiky (vysvětlující proměnné)

	I_HDP	Růst	Obchod	Inflace	GM
I_HDP	1				
Růst	-0,17	1			
Obchod	0,03	-0,004	1		
Inflace	0,01	-0,08	0,02	1	
GM	0,29	-0,16	0,49	-0,12	1

Tabulka III | Korelační matice – Latinská Amerika (vysvětlující proměnné)

	I_HDP	Růst	Obchod	Inflace	GM
I_HDP	1				
Růst	0,08	1			
Obchod	-0,57	0,14	1		
Inflace	0,03	-0,19	-0,08	1	
GM	0,18	0,19	0,05	-0,26	1

Tabulka IV | Regresní model pro evropské tranzitivní ekonomiky – fixní efekty

FE	Konstanta	I_HDP	Růst	Obchod	Inflace	Instituce	R2	Wooldridge	Wald
Model	-32,72*** (-5,45)	2,2*** (8,56)	-0,06*** (-6,32)	0,01** (2,07)	-0,002** (-2,15)	x	0,64	0,00 (35,34)	0,00 (599,57)
GM	-21,56** (-3,27)	1,74*** (1,62)	-0,06*** (-6,34)	0,01** (1,79)	-0,002** (-1,95)	1,51*** (3,81)	0,65	0,00 (34,64)	0,00 (484,95)
GM1	-35,92*** (-6,38)	2,33*** (9,69)	-0,055*** (-6,39)	0,01 (1,36)	-0,002** (-1,99)	1,94*** (7,22)	0,68	0,00 (30,84)	0,00 (524,46)
GM2	-30,56*** (-4,63)	2,11*** (7,48)	-0,06*** (-6,35)	0,01** (2,13)	-0,002** (-2,15)	0,2 (0,79)	0,64	0,00 (29,99)	0,00 (588,39)
GM3	-22,88*** (-3,52)	1,8*** (6,52)	-0,005*** (-6,08)	0,007 (1,57)	-0,002 (-2,07)	1,18*** (3,65)	0,65	0,00 (35,53)	0,00 (412,87)
GM4	-26,85*** (-3,75)	1,95*** (6,4)	-0,06*** (-6,17)	0,009* (1,92)	-0,002* (-1,93)	0,51 (1,35)	0,64	0,00 (35,34)	0,00 (556,13)
GM5	-29,77*** (-4,5)	2,08*** (7,42)	-0,057*** (-6,28)	0,008* (1,92)	-0,002** (-2,13)	0,36 (1,06)	0,64	0,00 (35,63)	0,00 (590,94)
GM6	-26,63*** (-4,26)	1,96*** (7,35)	-0,06*** (-6,54)	0,009** (2,01)	-0,002* (-1,97)	0,89** (3,08)	0,64	0,00 (35,12)	0,00 (471,19)

Zdroj: UNCTAD, 2013a; Světová banka, 2014a; Světová banka, 2014b

Legenda: hladina významnosti: * 10 %, ** 5 %, *** 1 %; () t-hodnota; R² – modifikovaný koeficient determinace; Wooldridge test, p-hodnota (F-statistika); Wald test, p-hodnota (chi-kvadrát)

Tabulka V | Regresní model pro Latinskou Ameriku – fixní efekty

FE	Konstanta	I_HDP	Růst	Obchod	Inflace	Instituce	R2	Wooldridge	Wald
Model	-39,22*** (-7,42)	2,49*** (11,22)	0,012 (1,06)	-0,003 (-0,76)	-0,002 (-0,42)	x	0,86	0,00 (16,89)	0,00 (1181,83)
GM	-48,46*** (-9,09)	2,89*** (14,06)	0,008 (0,8)	-0,003 (-0,99)	0,004 (0,79)	2,46*** (8,84)	0,88	0,00 (17,46)	0,00 (933,753)
GM1	-40,07*** (-7,78)	2,52*** (11,68)	0,009 (0,89)	-0,004 (-1,33)	0,01 (0,21)	0,98*** (4,47)	0,86	0,00 (16,82)	0,00 (1084,67)
GM2	-39,07*** (-7,59)	2,49*** (11,54)	0,012 (1,06)	-0,002 (-0,51)	-0,001 (-0,1)	0,77*** (4,47)	0,86	0,00 (18,09)	0,00 (1105,09)
GM3	-40,82*** (-7,85)	2,56*** (11,74)	0,011 (0,96)	-0,002 (-0,48)	-0,001 (-0,27)	1,03*** (3,87)	0,86	0,00 (16,75)	0,00 (1116,59)
GM4	-48,63*** (-9,37)	2,88*** (13,23)	0,014 (1,28)	-0,001 (-0,47)	-0,002 (-0,32)	0,97*** (6,61)	0,87	0,00 (16,89)	0,00 (1075,73)
GM5	-49,82*** (-10,07)	2,97*** (14,22)	0,006 (0,54)	-0,003 (-0,86)	0,002 (0,05)	1,84*** (8,7)	0,88	0,00 (16,9)	0,00 (1150,79)
GM6	-44,77*** (-8,64)	2,74*** (12,57)	0,008 (0,72)	-0,005 (-1,62)	0,005 (0,97)	1,48*** (5,46)	0,87	0,00 (16,86)	0,00 (852,13)

Zdroj: UNCTAD, 2013a; Světová banka, 2014a; Světová banka, 2014b

Legenda: hladina významnosti: * 10 %, ** 5 %, *** 1 %; () t-hodnota; R² – modifikovaný koeficient determinace; Wooldridge test, p-hodnota (F-statistika); Wald test, p-hodnota (chi-kvadrát)